

Міністерство освіти і науки України
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова

ВАН ЯЮЄЦІ

УДК. 378.011.3 – 051:780.616.432 (510 +477)

**ФОРМУВАННЯ ПОЛІХУДОЖНЬОГО СВІТОГЛЯДУ
МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИКИ КИТАЮ ТА УКРАЇНИ
В ПРОЦЕСІ ФОРТЕПІАННОГО НАВЧАННЯ**

13.00.02 – теорія та методика музичного навчання

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Київ – 2019

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Національному педагогічному університеті імені М. П. Драгоманова, Міністерство освіти і науки України, м. Київ.

Науковий керівник – кандидат педагогічних наук, доцент
ПАНЬКІВ Людмила Іванівна,
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова,
доцент кафедри педагогіки мистецтва і
фортепіанного виконавства.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
СТРАТАН-АРТИШКОВА Тетяна Борисівна,
Центральноукраїнський державний педагогічний
університет імені Володимира Винниченка,
професор кафедри музичного мистецтва і
хореографії;

кандидат педагогічних наук, доцент
ЮНИК Тетяна Іванівна,
Київський національний університет культури і
мистецтв, доцент кафедри кіно-, телемистецтва.

Захист відбудеться “27” березня 2019 року о 14.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.053.08 у Національному педагогічному університеті імені М. П. Драгоманова за адресою: 01601, м. Київ-30, вул. Пирогова, 9.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова за адресою: 01601, м. Київ-30, вул. Пирогова, 9.

Автореферат розіслано “26” лютого 2019 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

Н. В. Гузій

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Глобалізація сучасного суспільства, активізація крос-культурних процесів, розвиток інформаційних комунікаційних технологій суттєво збагачують джерела пізнання людиною навколишнього світу, розширюють і трансформують її простір для осмислення дійсності та самої себе, визначення власних життєвих стратегій, ціннісних та моральних координат, що впливають на формування її світогляду.

Науковою думкою різних часів цивілізаційного поступу суспільства доведено, що світоглядні пошуки людини детермінуються впливами різноманітних форм суспільної свідомості, серед яких однією з найбільш ефективних визнано мистецтво. Саме мистецтво як відображенням навколишнього світу в художніх образах, виступає не лише транслятором непересічних духовних цінностей суспільства, його естетичних ідеалів, моральних орієнтирів, а й потужним чинником формування світогляду людини.

Важливість реалізації світоглядної функції мистецтва підкреслюється в документах доктринального значення, у яких визначається державна освітня політика України (Закони України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про загальну середню освіту», «Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року») та Китаю (Закон КНР про освіту, Державна національна програма «Китай – XXI століття», «Стратегія розвитку освіти в Китаї у XXI столітті» та ін.).

Світоглядна проблематика набуває особливої значущості в умовах вищої мистецької освіти, оскільки майбутні фахівці з мистецьких дисциплін, зокрема вчителі музики, покликані розкривати учням художню картину світу крізь призму духовності узагальнених чуттєвих образів різних видів мистецтв, сприяти формуванню моральних орієнтирів та внутрішнього світу підростаючого покоління. Такі завдання спроможний виконати вчитель із сформованим поліхудожнім світоглядом, що охоплює глибинно-сміслову осягнення мистецтва як художньої цілісності, емоційно-особистісне ставлення до світу, самого себе і своєї діяльності.

Багатоаспектність проблеми світогляду майбутнього вчителя відображено в наукових дослідженнях з філософії освіти (В. Андрущенко, І. Зязюн, В. Кремень, Л. Кривега, В. Шинкарук, Хоу Цзюе та ін.), психолого-педагогічних працях (І. Бех, Л. Божович, Н. Гузій, Б. Додонов, Г. Костюк, Н. Ничкало, Ю. Руденко, Ю. Хайрулліна, Ян Гоцюй, Іань Дегуан та ін.).

У галузі мистецької освіти світоглядна проблематика активно досліджується науковцями Китаю та України в різноманітних контекстах: розвитку духовного потенціалу майбутніх учителів музики (О. Олексюк, В. Орлов, О. Отич, Г. Падалка, Т. Стратан-Артишкова, О. Щолокова, Д. Юник, Хуа Вей, Цзяо Ін та ін.); акмеологічного розвитку особистості та формування її художньо-світоглядної позиції (К. Васильківська, А. Козир, О. Реброва, В. Федоришин, О. Хижна, О. Шрамко, Ван Сяочень та ін.); фахової підготовки

та формування художньої культури студентів (Т. Дорошенко, О. Полатайко, О. Рудницька, О. Щербініна, Т. Юник, Дін Юнь, Лі Данься, Лю Цуньін та ін.).

Сьогодні проблеми світогляду майбутніх учителів музики дедалі більш розглядаються вченими-педагогами в річищі поліхудожніх підходів модернізації мистецької освіти (О. Берегова, О. Бузова, І. Дікун, Л. Масол, Г. Падалка, Л. Паньків та ін.), що зумовлюють фахове становлення студентів у цілісному навчальному процесі, який передбачає інтеграцію художніх дисциплін, забезпечує системність засвоєння мистецьких знань і практичних умінь, усвідомлення художньої картини світу на основі глибокого розуміння художньо-образних зв'язків різних видів мистецтв, універсальних і специфічних закономірностей художньо-образного відтворення дійсності. Попри це, виконавські дисципліни, зокрема фортепіанне навчання майбутніх учителів, все ще залишаються в монохудожньому просторі викладання музики, зорієнтовані, переважно, на формування виконавських умінь студентів, створення оригінальних виконавських інтерпретацій музичних творів.

Проблеми фортепіанного навчання майбутніх учителів музики досить широко висвітлено в науковій літературі, зокрема різнобічно розглянуто: питання виконавської інтерпретації (Л. Гаркуша, Л. Гордійчук, Н. Гуральник, Н. Кашкадамова та ін.); методики формування виконавських умінь та навичок студентів (Т. Воробкевич, О. Мельник, Вей Сімін, Лу Чен та ін.); шляхи розвитку музичного мислення (Н. Мозгальова, О. Щербініна, Хуа Вей та ін.), художньо-образної пам'яті (Т. Юник, Ін Юань та ін.); дидактичні моделі формування виконавської культури (Н. Білова, Л. Гусейнова, А. Михалюк, Лі Данься та ін.). Проте, проблема формування поліхудожнього світогляду студентів у процесі фортепіанного навчання залишилася мало дослідженою.

Складність розв'язання означеної проблеми зумовлюється низкою існуючих суперечностей між: потребами суспільства у фахівцях з широким поліхудожнім світоглядом для реалізації духовного потенціалу мистецтва у вихованні підростаючого покоління та традиційними вузько предметними орієнтаціями фахової підготовки майбутніх учителів музики; зростаючими потребами впровадження поліхудожніх підходів у мистецькій освіті та недостатнім урахуванням їх у фортепіанному навчанні студентів педагогічних університетів; високими вимогами до педагогічної діяльності вчителів музики в контексті поліхудожнього виховання учнів та недостатньою розробленістю методичного забезпечення формування поліхудожнього світогляду майбутніх педагогів.

Актуальність обраної проблеми, недостатній рівень її розробленості в теоретичному і методичному аспектах зумовили вибір теми дисертаційного дослідження: *«Формування поліхудожнього світогляду майбутніх учителів музики Китаю та України в процесі фортепіанного навчання»*.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконано відповідно до плану науково-дослідної роботи кафедри педагогіки мистецтва і фортепіанного виконавства факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського Національного педагогічного

університету імені М. П. Драгоманова за темою «Зміст, форми, методи і засоби вдосконалення фахової підготовки вчителів музики» (протокол № 5 від 26 грудня 2016 р.). Тему дисертації затверджено Вченою радою Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова (протокол № 10 від 28 січня 2016 р.).

Мета дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні, розробці та експериментальній перевірці методики формування поліхудожнього світогляду майбутніх учителів музики Китаю та України в процесі фортепіанного навчання.

Відповідно до мети дослідження визначено такі **завдання**:

- на основі аналізу філософсько-естетичної, психолого-педагогічної та музикознавчої літератури обґрунтувати актуальність і важливість формування поліхудожнього світогляду майбутніх учителів музики;
- визначити сутність, зміст і структуру поліхудожнього світогляду майбутнього вчителя музики;
- виявити педагогічні умови формування поліхудожнього світогляду майбутніх учителів музики в процесі фортепіанного навчання;
- обґрунтувати критерії та встановити рівні сформованості поліхудожнього світогляду студентів педагогічних університетів;
- теоретично розробити, обґрунтувати, змодельовати та експериментально перевірити методику формування поліхудожнього світогляду майбутніх учителів музики в процесі фортепіанного навчання.

Об'єкт дослідження – процес фортепіанного навчання студентів педагогічних університетів.

Предмет дослідження – методичне забезпечення формування поліхудожнього світогляду майбутніх учителів музики в процесі фортепіанного навчання.

Для розв'язання поставлених завдань та досягнення мети дослідження використовувався комплекс загальнонаукових і спеціальних **методів** теоретичного, емпіричного і статистичного рівнів.

Теоретичні: аналіз філософської, психолого-педагогічної, мистецтвознавчої літератури з досліджуваної проблеми; систематизація, класифікація та узагальнення наукової інформації з метою визначення сутності, змісту, структури поліхудожнього світогляду майбутніх учителів музики та оптимального методичного забезпечення формування означеного феномена; моделювання дидактичного змісту і організаційних умов впровадження методики формування поліхудожнього світогляду студентів педагогічних університетів у процесі фортепіанного навчання.

Емпіричні: анкетування, тестування, опитування, інтерв'ювання, педагогічне спостереження, що становили діагностичний інструментарій виявлення стану досліджуваної проблеми; педагогічний експеримент (констатувальний, формувальний) для оцінювання ефективності запропонованого методичного забезпечення процесу формування

поліхудожнього світогляду майбутніх учителів музики в процесі фортепіанного навчання.

Статистичні: математична обробка та порівняльний аналіз отриманих експериментальних даних, їх верифікація.

Теоретико-методологічну основу дослідження становлять: концептуальні положення філософії, психології та педагогіки про сутність та функції світогляду особистості (В. Андрущенко, І. Зязюн, В. Кремень, Ю. Руденко, Конфуцій, Г. Сковорода, В. Сухомлинський, Мен-Цзи та ін.); теоретико-методологічні та психолого-педагогічні основи художнього пізнання (Л. Виготський, М. Каган, Є. Крупнік, В. Петрушин та ін.); ідеї щодо реалізації світоглядної функції мистецтва в освітньому процесі (І. Зязюн, О. Отич, О. Рудницька, В. Смікал, Т. Стратан-Артишкова, О. Хижна, О. Щолокова та ін.); наукові розробки поліхудожньої освіти (Л. Масол, О. Предтеченська, Г. Шевченко, Б. Юсов та ін.); праці науковців у галузі теорії і методики музичної освіти (Н. Гуральник, В. Дряпіка, А. Козир, О. Михайліченко, О. Олексюк, В. Орлов, Г. Падалка, О. Реброва, О. Ростовський, В. Черкашин, В. Шульгіна, Д. Юник, Бянь Мен, Лу Чен, Ши Цзюнь-бо та ін.); методики фортепіанного навчання (Т. Воробкевич, Є. Ліберман, К. Мартінсен, Г. Нейгауз, С. Савшинський, Г. Ципін, Т. Юник, Інь Юань, Лі Данься, Шугуан та ін.).

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що:

вперше розроблено та експериментально перевірено методику формування поліхудожнього світогляду майбутнього вчителя музики в процесі фортепіанного навчання, що ґрунтується на ідеях культурологічного, поліхудожнього, герменевтичного та компетентнісного підходів у крос-культурному контексті; визначено критерії, показники та рівні сформованості поліхудожнього світогляду студентів;

конкретизовано зміст поняття «поліхудожній світогляд», структуру поліхудожнього світогляду майбутнього вчителя музики та педагогічні умови його формування в процесі фортепіанного навчання студентів;

удосконалено методичне забезпечення фахової підготовки майбутніх учителів музики збагаченням інструментарію формування художньо-образних уявлень;

подальшого розвитку набули концептуальні ідеї поліхудожньої освіти майбутніх учителів мистецьких дисциплін та наукові підходи до реалізації світоглядної функції мистецтва в процесі фортепіанного навчання студентів.

Практичне значення дослідження полягає в можливості реалізації розробленої методики формування поліхудожнього світогляду майбутніх учителів музики в освітньому процесі педагогічних університетів України та Китаю; використання основних теоретичних положень, експериментальних результатів та висновків дослідження при розробці та оновленні навчальних і методичних матеріалів щодо фортепіанної підготовки студентів. Основні теоретичні положення дисертації можуть бути використані як навчальний матеріал у лекційних курсах «Методика музичного виховання», «Методика фортепіанного навчання», а також у процесі індивідуальних занять з

інструментально-виконавської підготовки майбутніх учителів музики, для збагачення методичної складової педагогічної практики студентів та реалізації світоглядної спрямованості музично-виховного процесу.

Апробація і впровадження результатів дослідження. Основні положення та результати дисертаційного дослідження доповідались на міжнародних наукових конференціях: VII Міжнародна науково-практична конференція «Гуманістичні орієнтири мистецької освіти» (Київ, 26-27 квітня 2017 р.), XX Міжнародна науково-практична конференція «Ukr. «ЕРТА» «Музичні читання» (Харків – Київ, 16-22 листопада 2017 р.), Міжнародна науково-практична конференція молодих учених та студентів «Музичне мистецтво і освіта: досвід та інноваційні шляхи розвитку» (Вінниця, 22-23 листопада 2017 р.), XV Міжнародні педагогічно-мистецькі читання пам'яті професора О. П. Рудницької (Київ, 6-7 грудня 2017 р.); XXII Міжнародна науково-практична конференція професорсько-викладацького складу «Україна між Заходом і Сходом: реалії та перспективи» (Київ, 15 березня 2017 р.), Міжнародна науково-теоретична конференція «Гуманітарні студії НАКККІМ – 2017» (Київ, 23 листопада 2017 р.), II Міжнародні науково-практичні читання пам'яті академіка Анатолія Авдієвського (Київ, 15-16 березня 2018 р.), міжнародна науково-практична конференція «Science and society» (Roma, Italy, 24 November 2017); на всеукраїнських наукових конференціях: Всеукраїнська науково-практична конференція «Освітньо-мистецькі горизонти України: теорія і практика» (Ніжин, 19-20 жовтня 2016 р.), II мистецько-педагогічні читання пам'яті О. Я. Ростовського «Мистецька освіта України: проблеми теорії і практики» (Ніжин, 14 березня 2018 р.); на засіданнях кафедри педагогіки мистецтва та фортепіанного виконавства та щорічних звітних науково-практичних конференціях професорсько-викладацького складу, аспірантів і докторантів Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова (Київ, 2015-2018 рр.).

Впровадження результатів дисертаційного дослідження здійснено в освітній процес Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова (довідка № 0710/462 від 23.03.2018), Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя (довідка № 05/279 від 11.12.2017), ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (довідка № 127/17 від 24.01.2018).

Публікації. Основні теоретичні положення та результати дисертаційного дослідження висвітлено у 8 науково-методичних публікаціях автора, з яких 5 одноосібних статей у фахових виданнях України з педагогіки, 2 – у зарубіжному виданні (1 – у співавторстві).

Особистий внесок дисертанта полягає в розробці педагогічних умов та методів формування поліхудожнього світогляду студентів педагогічних університетів України та Китаю.

Структура і обсяг дисертації. Дисертація складається з анотації, вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списків використаних джерел до кожного розділу (разом 215 найменувань, з них 15

іноземними мовами) та додатків. Основний текст дисертації складає 185 сторінок, загальний обсяг роботи – 245 сторінок. Робота містить 12 таблиць, 8 рисунків, що разом з додатками становить 35 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дослідження з позиції сучасних вимог модернізації мистецької освіти та музично-педагогічної підготовки студентів, розкрито зв'язок роботи з науковими програмами і навчальними планами, визначено мету і завдання, об'єкт і предмет дослідження, охарактеризовано методи наукового пошуку, висвітлено наукову новизну та практичне значення одержаних результатів, наведено дані щодо їх апробації та впровадження у педагогічну практику.

У **першому розділі** – *«Теоретичні основи дослідження проблеми формування поліхудожнього світогляду майбутніх учителів музики в процесі фортепіанного навчання»* – подано огляд філософської, психолого-педагогічної, мистецтвознавчої літератури з проблеми дослідження. На основі аналізу наукових джерел (В. Андрущенко, І. Зязюн, В. Кремень, В. Петрушенко, Ю. Руденко, В. Шинкарук та ін.) розкрито сутність світогляду як стрижневої характеристики свідомості людини, розглянуто типи світогляду за ступенем історичного розвитку, визначено особливості художнього світовідчуття, світорозуміння, а також художньо-образного відтворення дійсності в різних видах мистецтва. Це уможливило обґрунтування змісту поліхудожнього світогляду особистості, значущість означеного феномена у фаховому становленні майбутніх учителів музики. Урахування принципових положень поліхудожньої освіти (Й. Іттен, Л. Масол, О. Предтеченська, О. Рудницька, Р. Штайнер, Б. Юсов та ін.) зумовило визначення теоретичних та методологічних основ формування поліхудожнього світогляду студентів педагогічних університетів у процесі фортепіанного навчання.

Позначено багатогранність проблематики світогляду з позиції різних галузей наук: філософії, соціології, культурології, психології, педагогіки та ін. З'ясовано, що у філософському розумінні світогляд – це форма духовно-практичного освоєння світу людиною, через яку вона сприймає, осмислює та оцінює навколишню дійсність як світ свого буття й діяльності, визначає, сприймає своє місце й призначення в ньому (В. Андрущенко). Філософи всіх часів (Конфуцій і Лао-Цзи, Платон і Аристотель, І. Кант і Г. Гегель, М. Гайдеггер, Е. Гуссерль, Ж.-П. Сартр і К. Ясперс, Г. Сковорода, Т. Шевченко і П. Юркевич, Р. Арцишевський, Є. Бистрицький, В. Іванов, В. Шинкарук та ін.) осмислювали світоглядні проблеми та пояснювали характер взаємовідношення «людина – світ». Аналіз наукової літератури показав, що з розвитком цивілізації пошуки філософів у питаннях істини буття природи, місця і призначення в ній людини набували конкретно-історичного змісту, збагачувалися суспільними інтересами, утверджували світогляд, який базується на гуманістичній ідеї самоцінності людини, яка вибудовує своє буття на основі

національних і загальнолюдських цінностей – добра, справедливості, милосердя.

На основі аналізу психологічної літератури світогляд розглянуто як складну і суперечливу єдність знань, ідеалів, мрій, цілей, сподівань, інтересів, бажань, надій, вірувань, переконань, емоцій, почуттів, поглядів на сенс і мету життя, котрі визначають аспекти мислення особистості та норми її діяльності. Згідно висновків психологів (Л. Божович, Л. Виготський, Б. Додонов, К. Платонов, С. Рубінштейн, Б. Теплов, О. Трофімов та ін.) з'ясовано, що світогляд є стрижнем людської свідомості, окреслено його функціональні характеристики та індивідуальні особливості.

Аналіз педагогічної літератури зумовив визначення шляхів та засобів формування світогляду особистості як важливого чинника її становлення та самовизначення. Педагогічні основи формування світогляду людини закладені А. Дістервегом, Я. Коменським, А. Макаренком, Й. Песталоцці, С. Русовою, В. Сухомлинським, К. Ушинським та іншими видатними педагогами минулого і сучасності.

У розділі схарактеризовано типи світогляду людини відповідно до етапів культурно-історичного розвитку суспільства та способу осягнення дійсності з позиції суспільної свідомості: міфологія, релігія, філософія, наука, мистецтво. При тому з'ясовано, що мистецтво, як особлива форма суспільної свідомості та художньо-образного пізнання дійсності, пронизує всі типи світогляду (міфологічні образи, релігійні світоглядні ідеї, філософське пояснення та осмислення сутності реальних об'єктів тощо). Особлива активізація свідомості людини засобами мистецтва зумовлюється тим, що художні образи, відтворюючи дійсність, спонукають до особистісного пізнання світу, його переживання та оцінки. Мистецтво надає людині унікальну можливість особистісно пережити чужий досвід, зберігаючи при цьому власну автономність, реалізувати власну потребу самовизначення, перевтілюючись в образи інших (О. Рудницька).

Доведено, що реалізація світоглядної функції мистецтва має особливу значущість у фаховій підготовці майбутніх учителів музики, зокрема в процесі фортепіанного навчання студентів. Виходячи з розуміння фортепіанного навчання як потужного засобу творчого розвитку особистості (Г. Нейгауз, С. Савшинський, Г. Ципін та ін.), наголошується на унікальній можливості проникнення в художньо-образний зміст музичного твору в процесі його безпосереднього виконання. Опрацювання студентом фортепіанного твору передбачає створення його виконавської інтерпретації на основі глибокого розуміння авторського задуму і світоглядних позицій митця, визначення особливостей музичної мови та художнього напрямку його творчості, а також втілення власних думок і почуттів у виконанні музики.

Наповнення змісту фортепіанного навчання майбутніх учителів ідеями поліхудожнього підходу обумовлює багатогранність осмислення музичних творів на основі синтезу узагальнених чуттєвих образів різних видів мистецтва, що відображають природні та соціальні явища в їх відношенні до людини,

тобто в контексті розуміння художньої картини світу (узагальненого виду осягнення та образного відображення дійсності). Отже, фортепіанний твір розглядається не лише як засіб втілення світоглядних установок автора, а й відображення естетичних та моральних ідеалів певної епохи, етносу, як певний зріз інтегрованого художнього осмислення духовного життя конкретно-історичного соціуму. З іншого боку, об'єктивний, нормативно заданий художньо-образний зміст фортепіанного твору потребує особистісного виконавського контексту його втілення в реальному звучанні, зумовленого суб'єктивними індивідуально-психологічними особливостями інтерпретатора. Тобто, музичний твір викликає у виконавця закладені автором емоції і водночас «пристосовує» до нього художній смисл, тобто втілює авторську ідею в його особистісну (світоглядну) структуру.

Фортепіанне навчання студентів педагогічних університетів забезпечує широкі можливості майбутнім учителям набувати і реалізовувати на практиці свої художньо-світоглядні позиції в процесі художньо-виховної роботи з учнями. Проведення шкільних уроків та позакласної роботи передбачає виконання вчителем фортепіанних творів перед учнівською аудиторією, пояснення дітям художньо-образного змісту музики в контексті художньо-естетичних поглядів митця на світ, стильових напрямків та художніх течій різних видів мистецтва певного культурно-історичного періоду та художньої картини світу в цілому.

Означені позиції стали підставою для визначення *поліхудожнього світогляду майбутнього вчителя музики* як інтегрованого особистісного утворення, що передбачає цілісне художньо-образне уявлення світу на основі глибокого розуміння сутності різних видів мистецтва, їх взаємодії та синтезу; осмислення та відтворення у власному виконанні духовної цінності художніх образів музики; здатність до самореалізації в художньо-виховній роботі зі школярами. У структурі поліхудожнього світогляду майбутнього вчителя музики виявлено взаємозв'язок мотиваційно-ціннісного, пізнавально-інформаційного, емоційно-вольового та діяльнісно-творчого компонентів.

У **другому розділі** – «*Методична модель формування поліхудожнього світогляду майбутніх учителів музики в процесі фортепіанного навчання*» – представлено теоретичне обґрунтування методики формування поліхудожнього світогляду майбутніх учителів музики в процесі фортепіанного навчання; визначено методологічні підходи та педагогічні принципи формування досліджуваного феномена; обґрунтовано педагогічні умови та методи поетапного формування поліхудожнього світогляду студентів у процесі фортепіанного навчання.

Методологічною основою розробки методичної моделі формування поліхудожнього світогляду майбутніх учителів музики в процесі фортепіанного навчання визначено *культурологічний, поліхудожній, герменевтичний і компетентнісний підходи*.

Реалізація ідей *культурологічного підходу*, проголошених А. Дістервегом щодо взаємозв'язку освіти і культури, розроблених у працях М. Бахтіна,

І. Зязюна, Г. Падалки, О. Рудницької, О. Щолокової та інших вчених, орієнтує на особистісний розвиток майбутніх учителів музики як носіїв культури; усвідомлення духовних цінностей національного та світового мистецтва.

Поліхудожній підхід, започаткований у педагогічних системах Й. Іттена, Р. Штайнера та ін., обґрунтований і розроблений Б. Юсовим, О. Предтеченською, репрезентований у працях О. Берегової, Л. Масол, Н. Миропольської, О. Отич, О. Рудницької та ін., визначає вихід фортепіанного навчання за межі одного виду мистецтва і вивчення музичних творів у взаємозв'язках художніх світоглядних ідей та численних явищ духовної культури.

Ідеї *герменевтичного підходу* щодо проникнення в чужу свідомість (М. Хайдеггер, Г.-Г. Гадамер, П. Ріккер, Г.-Р. Яусс та ін.) взято за основу розуміння інтерпретації музичних творів у їх світоглядному значенні.

Урачування *компетентнісного підходу* (Н. Бібік, В. Кремень, О. Олексюк, Г. Падалка та ін.) передбачає набуття студентами фахових компетенцій (виконавських, мистецьких, комунікативних, освітніх) як основи формування поліхудожнього світогляду майбутніх учителів у процесі їх професійного становлення.

Провідні положення означених підходів ми розглядаємо у крос-культурному контексті (від англ. cross-cultural – перетин культур), що передбачає наявність полікультурного простору, а також збереження власної національно-культурної ідентичності суб'єктів навчання, їх орієнтацію на міжкультурний діалог та набуття вмінь транслювати власний культурний досвід в умовах вивчення інших культур, збереження почуття толерантності та емпатійності у ставленні до інших культур та їх представників (А. Кребер, Б. Малиновський, Дж. Мердон та ін.).

У розділі обґрунтовано педагогічні *принципи* формування поліхудожнього світогляду студентів у процесі фортепіанного навчання, а саме: *цілісності, діалогічності, аксіологічності, праксеологічності, рефлексивності*.

Принцип *цілісності* передбачає різнобічне охоплення мистецьких дисциплін, їх взаємодію та взаємопроникнення; залучення студентів до якомога повнішого пізнання надбань світової культури у цілісному навчальному процесі. Принцип *діалогічності*, що має особливе значення у мистецькій освіті (Г. Падалка, О. Рудницька), визначає партнерські (діалогічні) стосунки студента з викладачем у навчальному процесі, а також передбачає їх внутрішній діалог з художніми образами мистецтва та їх авторами. Принцип *аксіологічності* орієнтує на ціннісне освоєння художньої культури, визначення естетичних ідеалів мистецтва; уможливорює самопроекування художнього розвитку та ціннісне ставлення до художньої картини світу. Принцип *праксеологічності* визначає пріоритетність практичних форм мистецької діяльності, орієнтує студентів на дотримання чіткої організації та систематичності початкової роботи, самостійності та творчої ініціативи у виконанні художніх завдань. Принцип *рефлексивності* спонукає до осмислення власних думок і почуттів у

спілкуванні з художніми образами, співвіднесення власних переживань змісту мистецького твору із світоглядними позиціями автора.

Означені положення стали основою для визначення *педагогічних умов* формування поліхудожнього світогляду майбутніх учителів музики в процесі фортепіанного навчання, а саме: *стимулювання творчого діалогу на заняттях; створення поліхудожнього простору фортепіанного навчання; забезпечення інтеграції мистецьких знань у процесі вивчення фортепіанних творів; підтримка творчої ініціативи та самостійності студентів у вирішенні художніх завдань.*

Стимулювання творчого діалогу на заняттях орієнтує викладача і студента на спільний творчий пошук інтерпретації музичних творів, встановлення поліхудожніх зв'язків з образами інших видів мистецтва; усвідомлення творчого кредо автора та власних естетичних оцінок.

Створення поліхудожнього простору фортепіанного навчання передбачає вихід за межі музичного мистецтва і розгляд фортепіанних творів у контексті художньої культури, взаємозв'язків та взаємопроникнення мистецьких напрямків.

Забезпечення інтеграції мистецьких знань орієнтує на використання художньої інформації з історії, теорії музики, культурології, естетики, мистецтвознавства та інших дисциплін у їх взаємозв'язках у процесі вивчення фортепіанних творів для усвідомлення студентами поліхудожньої картини світу в її суспільно-історичному розвитку.

Підтримка творчої ініціативи та самостійності у вирішенні художніх завдань зумовлює особистісне зростання студентів, вироблення їх власної позиції в естетичних оцінках художніх явищ, досягнення впевненості у своїх силах як інтерпретаторів музичних образів.

За таких педагогічних умов передбачено використання *методів: інформативних* (повідомлення, презентації тощо), *аналітичних* (художній аналіз, пояснення, обговорення, дискусії тощо), *інтегративних* (проведення художніх паралелей; синхронний та діахронний аналіз та ін.), *інтерактивних* (діалог, «круглий стіл», «мозковий штурм» та ін.), *творчо-діяльнісних* (творчі завдання, виконавсько-просвітницька практика) у послідовному проведенні педагогічної роботи з формування поліхудожнього світогляду майбутніх учителів музики у процесі фортепіанного навчання згідно трьох *етапів: організаційно-орієнтаційного, змістовно-інтерпретаційного, самостійно-творчого.* Основними *формами* педагогічної роботи визначено: індивідуальні, групові (спецкурс-практикум), самостійно-творчі.

Окреслені педагогічні підходи, принципи, умови, етапи проведення педагогічної роботи, розроблені форми та методи склали основу методичного забезпечення формування поліхудожнього світогляду майбутніх учителів у процесі фортепіанного навчання та уможливили обґрунтування організаційно-методичної моделі формування досліджуваного феномена, представленої на рис.1.

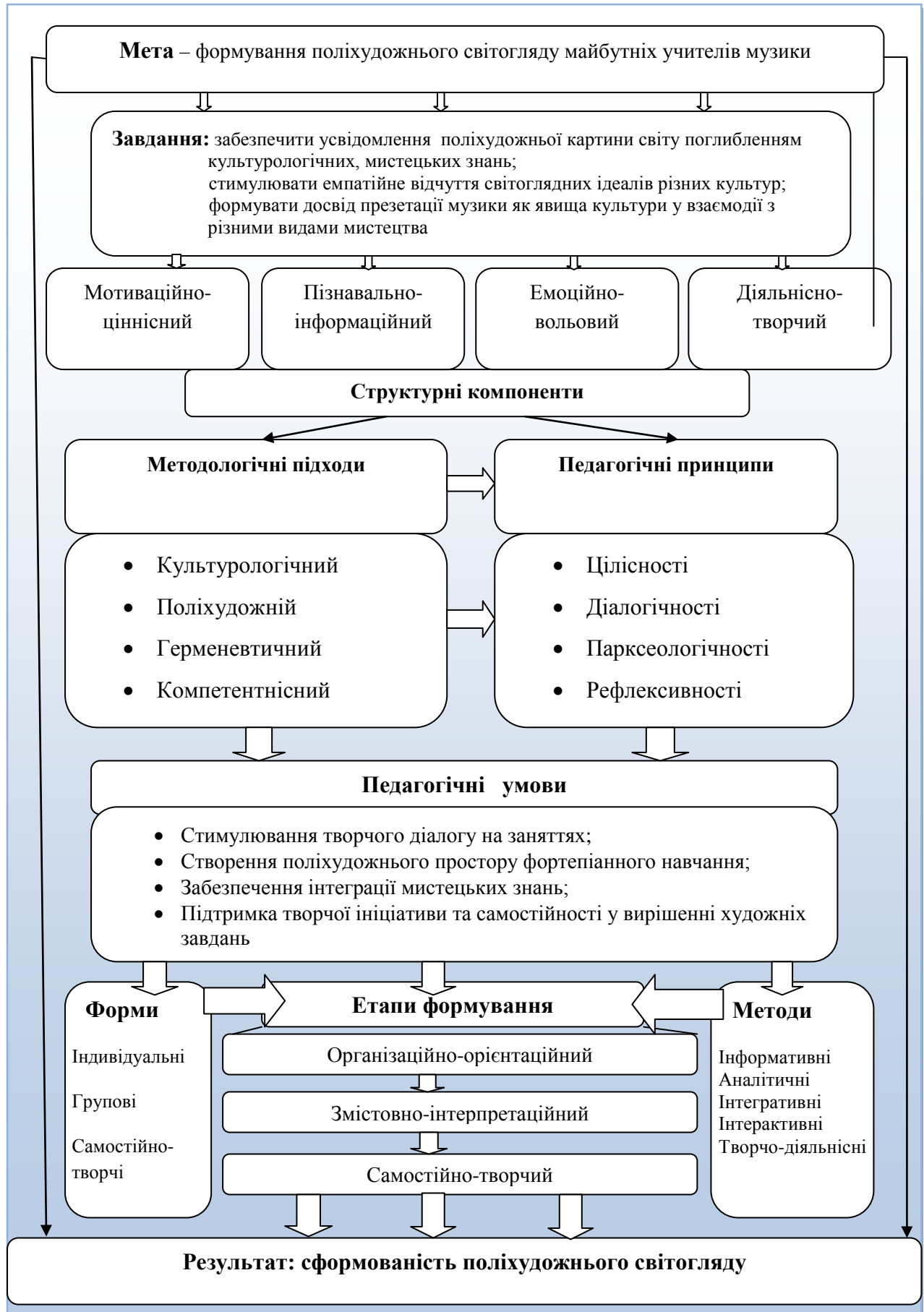

Рис.1. Організаційно-методична модель формування поліхудожнього світогляду майбутніх учителів музики

У третьому розділі – «Дослідно-експериментальна робота з формування поліхудожнього світогляду майбутніх учителів музики Китаю та України в процесі фортепіанного навчання» – презентовано поетапну методику формування поліхудожнього світогляду майбутніх учителів музики в процесі фортепіанного навчання; представлено критеріальний апарат дослідження, на основі якого виявлено рівні сформованості поліхудожнього світогляду студентів педагогічних університетів; висвітлено хід і результати констатувального та формувального етапів експериментальної роботи.

Для діагностики рівнів сформованості поліхудожнього світогляду студентів розроблено критеріальний апарат дослідження. *Мотиваційно-спрямувальний критерій* визначає міру мотиваційної спрямованості студента на пізнання художньої картини світу, різноманіття видів та жанрів мистецтва в їх суспільно-історичному розвитку, особливостей художнього відображення дійсності та характеризується *показниками*: інтерес до вивчення поліхудожніх зв'язків мистецтва; бажання пізнавати національну і світову культуру; потреба у власному художньому та професійному розвитку. *Когнітивно-інформаційний критерій* розкриває ступінь інформованості студента в питаннях суспільно-історичного розвитку художньої культури та різновидів мистецтва, здатність до вивчення нового матеріалу, проникнення в світоглядний простір мистецького твору та визначається *показниками*: здатність до художнього аналізу, систематизації та оцінювання мистецьких фактів; мистецька ерудиція; здатність до цілісного осягнення культурно-мистецьких явищ. *Емоційно-виражальний критерій* характеризує міру захопленості у вивченні мистецьких творів, емпатійне проникнення в художній світогляд автора та виявляється за *показниками*: емоційне переживання художніх образів у процесі виконання музичних творів; відчуття та відтворення емоційної драматургії музичного твору; емпатійність відчуття світоглядних позицій митця. *Творчо-рефлексивний критерій* виявляє міру сформованості вмінь самоаналізу творчої інтерпретації музичних образів та здатності до самореалізації в музично-педагогічній роботі; характеризується *показниками*: здатність до створення виконавської інтерпретації музичного твору на основі осмислення та втілення у реальному звучанні авторського задуму; вміння презентувати музичні твори в інтегративній єдності з іншими видами мистецтв учнівській аудиторії; вміння критично осмислити власні виконавські та педагогічні дії в художньо-виховній роботі з учнями.

На основі окреслених критеріїв та показників було проведено констатувальний експеримент з метою виявлення реального стану сформованості поліхудожнього світогляду майбутніх учителів музики України та Китаю за допомогою *діагностичних методів*: опитування, анкетування, «незакінчених речень», інтерв'ю, спостереження, звукової анкети, творчих завдань, експертних оцінок, обговорення, самозвітів та ін.

За результатами констатувального експерименту виявлено три рівні сформованості поліхудожнього світогляду майбутніх учителів музики (високий, середній, низький) з наданням якісних та кількісних характеристик.

Високий рівень сформованості поліхудожнього світогляду майбутніх учителів музики характеризується яскраво вираженою мотивацією до вивчення мистецтва як форми світогляду суспільства у взаємозв'язках його різновидів, стійким інтересом до національної і світової художньої культури. Студенти демонструють мистецьку ерудованість, здатність до художнього аналізу та оцінювання мистецьких явищ; обізнаність з фортепіанним репертуаром та здатність виявляти поліхудожні зв'язки музики з іншими видами мистецтв. Вони володіють виконавськими вміннями, емоційно та емпатійно відчують світоглядні позиції автора музичного твору та яскраво відтворюють музичні образи. Студенти здатні презентувати учням музику як явище культури та мають чітко визначені позиції щодо самореалізації в педагогічній діяльності (16%).

Середній рівень сформованості поліхудожнього світогляду студентів визначається вибіркоким інтересом до явищ художньої культури. Студенти цього рівня мають мозаїчне уявлення щодо художньої картини світу, демонструють знання фортепіанного репертуару, спроможність створювати виконавські інтерпретації музичних творів окремих стильових напрямків, не заглиблюючись у взаємозв'язки художніх явищ. Студенти відчувають скутість при виконанні музичних творів учнівській аудиторії, недостатньо зорієнтовані на педагогічну діяльність (48%).

Низький рівень сформованості поліхудожнього світогляду визначається недостатньою мотивацією студентів до вивчення багатомірності художньої культури, байдужим ставленням до фортепіанного навчання, невизначеністю інтересів до професійного зростання. Студенти цього рівня мають фрагментарні знання з теорії та історії музичного мистецтва, слабо орієнтуються в питаннях художньої культури. Потребують постійної допомоги викладача в інтерпретації музичних творів та їх педагогічній презентації учням (36%).

За результатами констатувального експерименту зафіксовано переважання низького та середнього рівнів сформованості поліхудожнього світогляду в майбутніх учителів музики Китаю та України, що зумовило необхідність організації та проведення цілеспрямованих педагогічних впливів в означеному напрямку. Розроблена методика формування поліхудожнього світогляду студентів у процесі фортепіанного навчання була апробована в перебігу формувального експерименту, що проходив в умовах реального навчального процесу педагогічного університету (Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського») і охопив 118 респондентів (з них 58 студентів становили експериментальну групу і 60 – контрольну групу).

Методика формувального експерименту здійснювалась у три етапи (організаційно-орієнтаційний; змістовно-інтерпретаційний, самостійно-творчий), які забезпечували реалізацію мети й завдань експериментальної роботи відповідно до визначеної логіки формування поліхудожнього світогляду майбутніх учителів музики у процесі фортепіанного навчання.

Організаційно-орієнтаційний етап спрямовано на формування позитивної мотивації студентів до вивчення фортепіанних творів у контексті розвитку художньої культури, стимулювання інтересу майбутніх учителів до пізнання багатогранності різновидів мистецтва в різноманітті та подібності жанрів і стилів. Провідною педагогічною умовою даного етапу було стимулювання творчого діалогу на заняттях з використанням методів: обговорення виконавських інтерпретацій, виконання творчих завдань, створення мистецьких колекцій, обмін мистецькими враженнями, психологічної підтримки, заохочення тощо.

Змістовно-інтерпретаційний етап зорієнтовано на поглиблення та розширення мистецьких знань майбутніх учителів музики, їх досвіду інтерпретації музичних творів. Проведення педагогічної роботи зумовлювалося забезпеченням педагогічних умов створення поліхудожнього простору фортепіанного навчання та інтеграції мистецьких знань з використанням методів: створення культурного контексту художніх образів, проведення художніх паралелей, художніх узагальнень, синхронного та діяхронного аналізу, ескізного розучування фортепіанних творів, світоглядного контексту музичних образів, художніх асоціацій, створення художньо-образних колекцій та ін.

Самостійно-творчий етап – підсумковий, зорієнтований на розвиток самостійності студентів у вирішенні художньо-творчих завдань педагогічної інтерпретації мистецьких творів, формування вмінь творчо екстраполювати фахові здобутки в практичну педагогічну роботу з учнями, визначення орієнтирів власної професійної діяльності. Використовувалась педагогічна умова підтримки творчої ініціативи та самостійності студентів у вирішенні художніх завдань під час проходження педагогічної практики, що орієнтувало на особистісне та фахове зростання майбутніх учителів, вироблення власної позиції в естетичних оцінках художніх явищ, досягнення впевненості в реалізації власних світоглядних переконань у процесі художньо-виховної роботи з учнями. Використовувались *методи*: мистецьких презентацій («Й. Бах та його сучасники», «Невмируща класика» «Світ Бетховена», «Серце Шопена», «Кольори імпресіонізму», «Українська дума», «Китайські візерунки», «Стихії Сходу» та ін.), колективного обговорення мистецьких вражень, рефлексивного осмислення педагогічної інтерпретації художніх образів, експертні оцінки, самооцінки, самозвіти та ін.

З метою визначення середніх показників сформованості компонентів поліхудожнього світогляду майбутніх учителів музики в процесі фортепіанного навчання було проведено математичну операцію за формулою:

$$X = \frac{a+b+v+g}{n}$$

- де «а» – значення першого мотиваційно-ціннісного компонента;
- «б» – значення другого пізнавально-інформаційного компонента;
- «в» – значення третього емоційно-вольового компонента;
- «г» – значення четвертого діяльнісно-творчого компонента;

«n» – кількість значень;

«X» – середній показник.

Узагальнені статистичні дані щодо порівняння результатів сформованості поліхудожнього світогляду студентів контрольної та експериментальної груп відображено гістограмою (див. рис 2.).

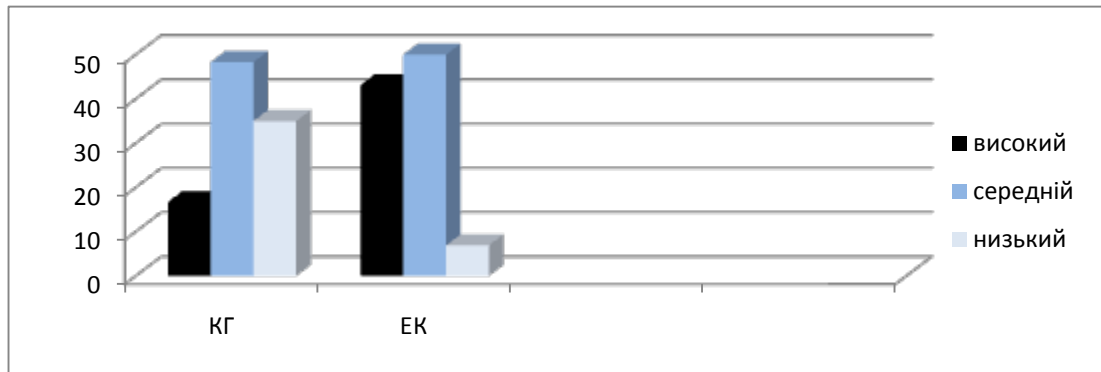

Рис 2. Порівняння результатів сформованості поліхудожнього світогляду студентів КГ та ЕГ

У результаті впровадження експериментальної методики високий рівень сформованості поліхудожнього світогляду збільшився на 27,6%, середній рівень – зріс на 1,7%, низький суттєво зменшився на 29,3%. У контрольній групі суттєвих змін не зафіксовано.

Обробка статистичних результатів формувального експерименту, визначення та порівняння загальної динаміки формування поліхудожнього світогляду студентів експериментальної та контрольної груп, математичні обчислення з метою приведення статистичних даних до загального показника та визначення їх взаємозв'язку у шкалі порядку з використанням рангового коефіцієнту кореляції Спірмена – довели ефективність та дієвість розробленої у дослідженні поетапної методики формування поліхудожнього світогляду майбутніх учителів музики в процесі фортепіанного навчання та правомірність її використання в умовах музично-педагогічної освіти України та Китаю.

ВИСНОВКИ

У дисертації представлено результати теоретичного узагальнення та практичного вирішення проблеми формування поліхудожнього світогляду майбутніх учителів музики Китаю та України в процесі фортепіанного навчання, що знайшло відображення в обґрунтуванні, розробці та експериментальній перевірці методики формування досліджуваного феномена у студентів педагогічних університетів на основі культурологічного, поліхудожнього, герменевтичного і компетентнісного підходів з урахуванням крос-культурного контексту. Результати експериментального дослідження засвідчили вирішення поставлених завдань і дали підстави зробити висновки.

1. На підставі аналізу філософсько-естетичної, психолого-педагогічної, музикознавчої літератури обґрунтовано актуальність дослідження проблеми формування поліхудожнього світогляду майбутніх учителів музики, що обумовлена новими пріоритетами розвитку музично-педагогічної освіти, які орієнтують на поліхудожній розвиток особистості викладача мистецьких дисциплін, основою якого є формування поліхудожнього світогляду. Цей феномен узагальнює усвідомлення поліхудожньої картини світу у взаємозв'язках різних видів мистецтв, чуттєвість цілісного сприймання художніх образів, визначення професійних орієнтирів мистецько-педагогічної діяльності.

2. У результаті проведеного дослідження виявлено сутність і зміст поняття поліхудожнього світогляду майбутнього вчителя музики, яке потрактовується як інтегроване особистісне утворення, що передбачає цілісне художньо-образне уявлення світу на основі глибокого розуміння сутності різних видів мистецтва, їх синтезу та взаємодії; осмислення та відтворення у власному виконанні музичних творів духовної цінності художніх образів; здатність до самореалізації в освітній роботі.

У структурі поліхудожнього світогляду майбутнього вчителя музики виявлено взаємозв'язок мотиваційно-ціннісного, пізнавально-інформаційного, емоційно-вольового та діяльнісно-творчого компонентів.

3. У дисертації визначено та науково обґрунтовано педагогічні умови формування поліхудожнього світогляду майбутніх учителів музики в процесі фортепіанного навчання, а саме: стимулювання творчого діалогу на заняттях (орієнтує викладача і студента на спільний творчий пошук інтерпретації музичних творів, обговорення та встановлення поліхудожніх зв'язків з образами інших видів мистецтва; усвідомлення творчого кредо автора та власних естетичних оцінок); створення поліхудожнього простору фортепіанного навчання (передбачає вихід за межі музичного мистецтва і розгляд фортепіанних творів у контексті художньої культури, взаємозв'язків та взаємопроникнення мистецьких напрямків, стилів, жанрів); забезпечення інтеграції мистецьких знань орієнтує на використання художньої інформації з історії, теорії музики, культурології, естетики, мистецтвознавства та інших дисциплін у їх взаємозв'язках у процесі вивчення фортепіанних творів для усвідомлення студентами поліхудожньої картини світу в її суспільно-історичному розвитку); підтримка творчої ініціативи та самостійності у вирішенні художніх завдань (зумовлює особистісне зростання студентів, вироблення їх власної позиції в естетичних оцінках художніх явищ, досягнення впевненості у своїх силах як інтерпретаторів музичних образів).

4. У дослідженні розроблено критерії та показники сформованості поліхудожнього світогляду майбутніх учителів музики: мотиваційно-спрямувальний критерій (визначає міру мотиваційної спрямованості студента на пізнання художньої картини світу, різноманіття видів та жанрів мистецтва в їх суспільно-історичному розвитку, особливостей художнього відображення дійсності та характеризується показниками: інтерес до вивчення поліхудожніх

зв'язків мистецтва; бажання пізнавати національну і світову культуру; потреба у власному художньому та професійному розвитку); когнітивно-інформаційний критерій (розкриває ступінь інформованості студента в питаннях суспільно-історичного розвитку художньої культури та різновидів мистецтва, здатність до вивчення нового матеріалу, проникнення в світоглядний простір мистецького твору та визначається показниками: здатність до художнього аналізу, систематизації та оцінювання мистецьких фактів; мистецька ерудиція; здатність до цілісного осягнення культурно-мистецьких явищ); емоційно-виражальний критерій (характеризує міру захопленості у вивченні мистецьких творів, емпатійне проникнення в художній світогляд автора та виявляється за показниками: емоційне переживання художніх образів у процесі виконання музичних творів; відчуття та відтворення емоційної драматургії музичного твору; емпатійність відчуття світоглядних позицій митця); творчо-рефлексивний критерій виявляє міру сформованості вмінь самоаналізу творчої інтерпретації музичних образів та здатності до самореалізації в музично-педагогічній роботі; характеризується показниками: здатність до створення виконавської інтерпретації музичного твору на основі осмислення та втілення у реальному звучанні авторського задуму; вміння презентувати музичні твори в інтегративній єдності з іншими видами мистецтв учнівській аудиторії; вміння критично осмислити власні виконавські та педагогічні дії в художньо-виховній роботі з учнями).

Згідно означених критеріїв виявлено три рівні сформованості поліхудожнього світогляду майбутніх учителів музики: високий, середній, низький з наданням якісних і кількісних характеристик. На констатувальному етапі дослідно-експериментальної роботи зафіксовано переважання середнього (48 %) та низького (36 %) рівнів, що не відповідає сучасним освітнім вимогам і потребує проведення цілеспрямованої педагогічної роботи означеного напрямку.

5. На основі культурологічного, поліхудожнього, герменевтичного, компетентнісного підходів з урахуванням їх крос-культурного контексту теоретично розроблено, змодельовано та експериментально перевірено методика формування поліхудожнього світогляду майбутніх учителів музики в процесі фортепіанного навчання, що охоплювала педагогічні принципи (цілісності, діалогічності, праксеологічності, аксіологічності, рефлексивності), педагогічні умови (стимулювання творчого діалогу на заняттях; створення поліхудожнього простору фортепіанного навчання; забезпечення інтеграції мистецьких знань; підтримка творчої ініціативи та самостійності у вирішенні художніх завдань), окреслювала форми та методи педагогічної роботи згідно трьох етапів: організаційно-орієнтаційного, змістовно-інтерпретаційного, самостійно-творчого.

Організаційно-орієнтаційний етап спрямовано на формування позитивної мотивації студентів до вивчення фортепіанних творів у контексті розвитку художньої культури, стимулювання інтересу майбутніх учителів до пізнання багатогранності різновидів мистецтва у різноманітті та подібності жанрів і

стилів. Використовується педагогічна умова стимулювання творчого діалогу на заняттях та методи: обговорення виконавських інтерпретацій, виконання творчих завдань, створення мистецьких колекцій, обмін мистецькими враженнями, психологічної підтримки, заохочення та ін.

Змістовно-інтерпретаційний етап зорієнтовано на поглиблення та розширення мистецьких знань майбутніх учителів музики, їх досвіду інтерпретації музичних творів. Використовуються педагогічні умови створення поліхудожнього простору фортепіанного навчання та інтеграції мистецьких знань та методи: створення культурного контексту художнього образу, проведення художніх паралелей, художніх порівнянь, художніх узагальнень, художніх асоціацій, синхронного та діахронного аналізу, ескізного розучування фортепіанних творів, синестезії, створення художньо-образних колекцій.

Самостійно-творчий етап передбачає використання форм самостійної роботи студента в умовах педагогічної практики, зорієнтований на розвиток самостійності студентів у вирішенні художньо-творчих завдань, формування вмій творчо екстраполювати фахові здобутки в практичну педагогічну роботу з учнями, передбачає визначення орієнтирів власної професійної діяльності. Використовується педагогічна умова підтримки творчої ініціативи та самостійності у вирішенні художніх завдань та методи: мистецьких презентацій, колективного обговорення мистецьких вражень, рефлексивного осмислення педагогічної інтерпретації художніх образів, самозвіти та ін.

6. Результати формувального експерименту виявили позитивні зрушення у формуванні поліхудожнього світогляду майбутніх учителів музики. Зафіксовано позитивну динаміку зростання рівнів сформованості поліхудожнього світогляду в експериментальній групі: внаслідок проведення формувального експерименту високий рівень сформованості поліхудожнього світогляду збільшився на 27,6%, середній рівень – зріс на 1,7%, низький суттєво зменшився на 29,3%. У контрольній групі суттєвих змін не зафіксовано. Отже, розроблену в дослідженні методику формування поліхудожнього світогляду майбутніх учителів музики можна вважати ефективною.

Виконане дослідження не вичерпує всіх аспектів порушеної проблеми. Перспектива подальших досліджень вбачається у вивченні особливостей формування поліхудожнього світогляду студентів бакалаврату та магістратури з їх кваліфікаційними характеристиками, а також у процесі неперервної освіти педагогів-музикантів України та Китаю.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДОСЛІДЖЕННЯ

1. Ван Яюеці. Формування поліхудожнього світогляду майбутнього вчителя музики як педагогічна проблема /Ван Яюеці // Наукові записки. Серія «Психолого-педагогічні науки» (Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя)/ за заг. ред. проф. Є. І. Ковалеко. – Ніжин : НДУ ім. М.Гоголя, 2016. – № 3. – С. 76-80.

2. Ван Яюеці. Мистецька ерудиція як чинник розвитку поліхудожнього світогляду майбутнього вчителя музики/ Ван Яюеці // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова. Серія 14. Теорія і методика мистецької освіти: Збірник наукових праць. – Вип. 22 (27). – Частина 2. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2017. – С. 122-127.
3. Ван Яюеці. Методичні аспекти формування поліхудожнього світогляду майбутнього вчителя музики / Ван Яюеці // Педагогічна освіта: теорія і практика: Збірник наукових праць / Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка; Інститут педагогіки НАПН України [гол. ред. Лабунець В.М.]. – Вип. 23 (2 – 2017). – Ч.2. – Кам'янець-Подільський, 2017. – С. 14-19.
4. Ван Яюеці. Формування поліхудожнього світогляду вчителя музики засобами виконавського репертуару/ Ван Яюеці // Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Педагогічні науки: зб. наук. пр. / за ред. проф. Т. Степанової. – № 3 (58), вересень 2017. – Миколаїв : МНУ імені В. О. Сухомлинського, 2017. – С. 428-433.
5. Ван Яюеці. Понятійний тезаурус проблеми формування поліхудожнього світогляду майбутнього вчителя музики / Ван Яюеці // Наукові записки. Серія «Психолого-педагогічні науки» (Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя)/ за заг. ред. проф. Є.І. Коваленко. – Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2017. – № 1. – С. 18-22.
6. Ван Яюеці. Інтегративний підхід у формуванні поліхудожнього світогляду майбутнього вчителя музики / Ван Яюеці // Проблеми державного будівництва в Україні № 25: у 2-х томах: збірник матеріалів ХХІІ Міжнародної науково-практичної конференції професорсько-викладацького складу «Україна між Заходом та Сходом: реалії та перспективи», 15 березня 2017 року/Київський міжнародний університет. – Київ : КиМУ, 2017. – Т.1. – С. 181-186.
7. Wang Yayueqi, Pankiv Lydmyla. Pedagogical technologies for forming multifarious artistic outlook in a future music teacher / Wang Yayueqi, Pankiv Lydmyla// Science and society: Collection of scientific articles. – Edizioni Magi, Roma, Italy, 2017. – P. 424-430.
8. Wang Yayueqi. Methodological bases for forming the polyartistic outlook in the future music teacher / Wang Yayueqi // Problems of the development of modern science: theory and practice: Collection of scientific articles. – Cartero Publishing House, Madrid, Spain, 2018.– P. 232-237.

АНОТАЦІЇ

Ван Яюеці. Формування поліхудожнього світогляду майбутніх учителів музики Китаю та України в процесі фортепіанного навчання. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.02 – теорія та методика музичного навчання. – Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. – Київ, 2019.

У дисертації досліджено проблему формування поліхудожнього світогляду майбутніх учителів музики Китаю та України в процесі фортепіанного навчання. Уточнено поняття «поліхудожній світогляд майбутнього вчителя музики», розкрито його зміст і специфіку. Розроблено структуру поліхудожнього світогляду майбутнього вчителя музики у взаємозв'язку мотиваційно-ціннісного, пізнавально-інформаційного, емоційно-вольового та діяльнісно-творчого компонентів.

На основі культурологічного, поліхудожнього, герменевтичного, компетентнісного підходів розроблено методику формування поліхудожнього світогляду майбутніх учителів музики в процесі фортепіанного навчання, що охоплювала педагогічні принципи (цілісності, діалогічності, аксіологічності, праксеологічності, рефлексивності), педагогічні умови (стимулювання творчого діалогу на заняттях; створення поліхудожнього простору фортепіанного навчання; забезпечення інтеграції художніх знань; підтримка творчої ініціативи та самостійності у вирішенні художніх завдань), форми (індивідуальні та колективні) та методи (інформативні – повідомлення, презентації; аналітичні – художній аналіз, пояснення, обговорення, дискусії; інтегративні – проведення художніх паралелей; синхронний та діахронний аналіз; інтерактивні – діалог, «круглий стіл», «мозковий штурм»; творчо-діяльнісні – творчі завдання, виконавсько-просвітницька практика).

Ключові слова: майбутній учитель музики, поліхудожній світогляд, фортепіанне навчання, методика.

Ван Яюеци. Формирование полихудожественного мировоззрения будущих учителей музыки Китая и Украины в процессе фортепианного обучения. – Квалификационная научная работа на правах рукописи.

Диссертация на соискание научной степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.02 – теория и методика музыкального обучения. – Национальный педагогический университет имени М. П. Драгоманова. – Киев, 2019.

Диссертация посвящена проблеме формирования полихудожественного мировоззрения будущих учителей музыки Китая и Украины в процессе фортепианного обучения. Раскрыта сущность понятия «полихудожественное мировоззрение будущего учителя музыки», разработана его структура. В структуре полихудожественного мировоззрения будущего учителя музыки выделены такие компоненты: мотивационно-ценностный, познавательный-информационный, эмоционально-волевой, деятельностно-творческий.

На основе культурологического, полихудожественного, герменевтического и компетентностного подходов разработана методика формирования полихудожественного мировоззрения будущих учителей музыки в процессе фортепианного обучения. Методика включает педагогические принципы

(целостности, диалогичности, праксиологичности, аксиологичности, рефлексивности), педагогические условия (стимулирование творческого диалога на занятиях, обеспечение полихудожественного пространства фортепианного обучения, интеграции художественных знаний, поддержка творческой инициативы и самостоятельности в решении творческих заданий), формы и методы педагогической работы, этапы ее проведения.

Ключевые слова: будущий учитель музыки, полихудожественное мировоззрение, фортепианное обучение, методика.

Wang Yayueqi. The formation of polyartistic worldview of future teachers of music of China and Ukraine in the process of piano learning. – Manuscript.

Thesis for the grant of the degree of Candidate of Pedagogical Sciences, specialty 13.00.02 "Theory and Methodology of Music Education." – National Pedagogical Dragomanov University. – Kyiv, 2019.

The thesis is devoted to the formation of the polyartistic worldview of future music teachers of China and Ukraine in the process of piano learning. It is based on the insight into the essence of the worldview as the core characteristics of human consciousness, the definition of the features of the artistic worldview, worldview in the cultures of China and Ukraine, as well as the specifics of artistic and figurative reproduction of reality in different types of art, the content of the polyartistic worldview of the individual, the importance of this phenomenon in the professional development of the future music teacher.

The polyartistic worldview of the future music teacher is interpreted as an integrated personal formation, which involves a holistic artistic and imaginative representation of the world on the basis of a deep understanding of the essence of different types of art, their interaction and synthesis; understanding of the spiritual value of artistic images in the performance of musical works and the ability the ability to self-fulfillment in musical and pedagogical work. Structure of polyartistic worldview of the future music teacher includes motivational and valuable, cognitive-informational, emotionally-volitional, and activity and creative components.

On the basis of cultural, polyartistic, hermeneutical, competence-based approaches we have developed methods of forming of polyartistic worldview of future music teachers in the process of piano learning that covers pedagogical principles (integrity, dialogicity, praxeologicity, axiologiness, reflexivity), pedagogical conditions (creation of creative atmosphere of the classes; ensuring polyartistic space of piano learning; the integration of artistic knowledge; support of creative initiative and independence in solving artistic problems), shape (individual and teamwork) and methods of pedagogical work (informative (reports, presentations), analytical (artistic analysis, explanations, discussions, debates), integrative (an artistic parallels; synchronic and diachronic analysis), interactive (dialogue, round table, brainstorming), creative activity (creative tasks, performing educational practice)).

Key words: future music teacher, polyartistic worldview, piano teaching, methodology.